

הערכת צרכים הומניטריים ברפיח – יוני 2004

סיכום

מטרות ההערכה

- להעריך את הצרכים ההומניטריים הנובעים מפלישות צבאיות והריסות הבתים של צה"ל ברפיח, בכללם הפלישות האחרונות בחודש מאי 2004, ומההדרדרות הכלכלית והעוני.
- להתוות את תגובת סוכנויות הסיוע ההומניטרי לצרכים ההומניטריים ברפיח, כולל הערכת חסכים נוכחיים בסיוע.
- להעריך את אפשרות קיום פעולות סיוע מתמשכות וברות-קיימא, בתנאים הנוכחיים.

מחסה

צרכים

- במהלך הפלישות הצבאיות בחודש מאי נהרסו 298 בנינים ברפיח. כתוצאה מכך כ-3,800 אנשים הפכו מחוסרי דיור. נזק נגרם ל-270 מבני מגורים נוספים, שאכלסו 502 משפחות.
- הפלישות הצבאיות בחודש מאי התבצעו בהיקף הרחב ביותר מאז ספטמבר 2000. בסך הכל נהרסו 1,497 בנינים ברפיח כתוצאה מפעולות צה"ל מאז ספטמבר 2000, ו-15,009 אנשים הפכו מחוסרי דיור. 82.5% מחוסרי הדיור הינם פליטים.
- 2,041 בתים ברפיח נרשמו כניזוקים או כטעוני שיפוצים כתוצאה מפעולות צה"ל מאז ספטמבר 2000 (מתוכם 264 בתים ניזוקו בחודש מאי).
- כ-500 אנשים שוהים במבני בתי ספר, שהוסבו למרכזי מעבר, במרכז רפיח. תנועת האנשים מחוץ למרכזים אלה הינה איטית יחסית ומעוררת דאגה רבה, מכיוון שהיא מרמזת על מיצוי חלופות הדיור.

מענה

- משרד השיכון הפלסטיני שיפץ 4,000 בתים ברפיח מאז ספטמבר 2000. במהלך אותה תקופה סייעה סוכנות הסיוע לפליטים של האומות המאוחדות (UNWRA) ל-510 משפחות הזכאיות לסיוע, לשפץ בתיהן.
- UNRWA נותנת סיוע בשכר דירה אחת לשלושה חודשים ל-2,061 משפחות ברפיח, ומבקשת להרחיב סיוע זה לעוד 560 משפחות, שהפכו מחוסרות דיור במהלך חודש מאי.
- סך הכל נבנו 232 יחידות דיור חדשות, על ידי UNWRA ומשרד השיכון הפלסטיני, על מנת לשכן את מחוסרי הדיור ברפיח (30 יחידות דיור אינן מאוכלסות בגלל קרבתן לבסיס צה"ל). 261 דירות נוספות נמצאות בבניה ו-168 דירות נמצאות בתכנון. עלות הסיוע, שניתן ומתוכנן, על ידי UNWRA לשיכון מחדש, עומדת על 12,106,474 דולר ארה"ב.

צרכים שלא נענו, מענה בר-קיימא

- רפיח סבלה מצפיפות אוכלוסין טרם ספטמבר 2000. היום, עקב ההריסות הנרחבות היצע הדירות להשכרה ברפיח הינו מצומצם ביותר.
- UNWRA מעריכה כי אף אם לא יהרסו בתים נוספים ברפיח וכל תכניות הדיור הנוכחיות והמתכונות יושלמו, עדיין יישארו 1,691 משפחות פליטים, הזכאיות לשיכון על ידי UNWRA, מחוסרות דיור. זאת, במידה ולא ימצא מימון או אדמות לצורך שיכון מחדש.
- שיכונה מחדש של משפחה ברפיח עולה כ-20,000 דולר ארה"ב. אילו שוכנו מחדש כל המשפחות מחוסרות הדיור הייתה העלות הכוללת 44,760,000 דולר ארה"ב. UNWRA מעריכה כי גירעון המימון עבור השיכון מחדש של משפחות פליטים זכאיות בלבד עומד על 35,055,272 דולר ארה"ב.
- קיים קושי לאתר חלקות אדמה פנויות עבור בניית בתים ברפיח, כיוון שהשטח מוגבל בהיקפו והרבה מהאדמות הקיימות נמצאות באזורים בהם שוררת אלימות צבאית.
- לאור מצאי הדיור המוגבל ברפיח, החלופה לשיכון משפחות מחוסרות דיור היא מבני בתי ספר או מחנות אוהלים. האפשרות השניה נושאת בחובה סיכונים תברואתיים ובריאותיים חמורים וכן העברת קהילות.

מזון

צרכים

- עד לחודש מאי הייתה רפיח אחד המקומות שסבלו מחוסר הבטחון התזונתי החריף ביותר בשטח הפלסטיני הכבוש. על פי ארגון המזון והחקלאות של האו"ם (FAO), 66% מאוכלוסיית רפיח (58,345 נפש) סובלים מחוסר בטחון תזונתי בהשוואה ל-39% בכלל רצועת עזה. 17% נוספים נמצאים בסכנת חוסר בטחון תזונתי אם התנאים הנוכחיים ימשכו.
- התנועה ברפיח מוגבלת במיוחד עקב אמצעי הסגר הישראליים. כתוצאה מכך הפלסטינים החיים שם מנותקים ממקורות תעסוקה והכנסה.

מענה

- מתוך כלל אוכלוסיית רפיח המונה 1,667,700, 149,370 אנשים (89.6%) מקבלים סיוע מזון כלשהוא באופן קבוע.
- 16,500 משפחות מקבלות מעבר לכך אף סיוע כספי כדי להעלות את יכולתן לרכוש מזון ומצרכים הכרחיים נוספים.
- UNWRA מעריכה, כי בעקבות הפלישות הצבאיות בחודש מאי, יהיה עליה לספק ארוחות יומיות ל-500 משפחות במהלך חודש נוסף לפחות, וקיימת סבירות, שאף לתקופה נוספת.

צרכים דחופים, בעיות יישום

- כל עוד ימשך הסגר ההדוק סביב רפיח וכל רצועת עזה, ותוגבל הגישה לאדמות חקלאיות ולדיג, יישאר חלק גדול מאוכלוסיית רפיח במצב של חוסר בטחון תזונתי.
- עקב גירעונות מימון, הסיוע התזונתי של UNWRA בשנת 2003 הצליח לספק רק 40% מהצרכים הקלוריים היומיים של מקבלי (2,100 קלוריות ליום) במקום 67% כמתוכנן. סיוע המזון של תכנית המזון העולמית של האו"ם (WFP) באותה תקופה סיפק 67% מצריכת הקלוריות היומית של מקבלי.

- סגירה תכופה של מעבר קרני והכבדת אמצעי הבטחון צמצמה באופן ניכר את כמות המזון המוכנסת דרך המעבר. התוצאה הצפויה היא עלית מחירי המזון המיובא.

בריאות

- הפלישות הצבאיות בחודש מאי גרמו להידרדרות בבריאות הציבור עקב הנזק לרשתות המים והביוב ועומס היתר על שירותים.
- שירותי הבריאות המשניים ברפיח פועלים בתפוסה מרבית. ישנן בממוצע 3.3 מיטות אשפוז לכל 10,000 אנשים ברפיח, בשעה שממוצע הפלסטיני הלאומי הוא 13.8 מיטות לכל 10,000 אנשים.
- תמיכת שירותי בריאות באיזורים אחרים ברצועת עזה מוגבלת לעתים תכופות בגלל הגבלות התנועה, שמטיל צה"ל.

תשתיות

- מצבן הגרוע של התשתיות ברפיח גרם לבעיות בתחום בריאות הציבור עוד לפני ההריסות האחרונות.
- נזק נוסף שנגרם לקווי מים וחשמל, כבישים ומבני ציבור במהלך פלישות צה"ל בחודש מאי אך החמיר בעיות קיימות של תשתיות לקויות.
- עקב הפלישות החוזרות ונשנות וההרס, שגרמו, התקציב לשדרוג ופיתוח הרשתות הקיימות מוגבל. כל התקציב הקיים מתועל לעבודות שיפוץ מיידיות, מצב המותיר מעט כספים לפיתוח תשתיות לטווח הארוך.

צרכים פסיכו-סוציאליים

- אוכלוסיית רפיח סובלת ממועקה ומטראומה כתוצאה מהפלישות החוזרות ונשנות. סיוע פסיכו-סוציאלי מסייע לתמוך בפלסטינים, שנחשפו לאלימות, והינו חשוב לרווחת הקהילה ושיקומה בטווח הארוך.
- מספר אנשי המקצוע שעברו הכשרה במקום, הנחוצים לביצוע הערכת צרכים והתערבויות מקצועיות אינו מספיק.
- המימון מתורמים היה מועט במיוחד בתחום זה.

מסקנות

סכנות לבריאות הציבור, חוסר בטחון תזונתי והידרדרות מצב התשתיות הופכות לבעיות חמורות לתושבי רפיח. פלישות נשנות גרמו להדרדרות חמורה במשאבים הקהילתיים. אולם, הנושא ההומניטרי הבוער ביותר הוא המחסור בדיוור. לאור מצאי האדמות הנמוך והמחסור הכספי, הריסות נוספות יאלצו את חסרי הדיוור לשכון במחנות אוהלים. דבר זה נושא בחובו סיכונים תברואתיים ובריאותיים חמורים וכן העברת קהילות רחבת היקף אף יותר.

בהקשר זה, ההסלמה הנראית של מבצע הריסות הבתים הישראלי ברפיח הינה מקור לדאגה עמוקה עבור סוכנויות הסיוע ההומניטריות. במהלך שנת 2002 נהרסו או ניזוקו ללא תקנה בממוצע 13 בתים בחודש ברפיח. במהלך שנת 2003 עלה קצב הריסת הבתים לממוצע של למעלה מ-41 בתים בחודש. השנה, 2004, עד כה הרסה ישראל בממוצע 126 בתים בחודש ברפיח.